

BÖLÜM 2

DİPLOMATİK ÇEVİRİ BAĞLAMINDA ARAPÇA-TÜRKÇE DİL ÇİFTİ: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Suphiye ASLANOĞLU¹

GİRİŞ

Küreselleşmenin hız kazandığı, uluslararası ilişkilerin giderek daha da yoğunlaştığı bu dönemde, diplomasi, devletlerarası iletişimde merkezi bir rol oynamayı sürdürmektedir. Siyasal, ekonomik ve kültürel etkileşimlerin yürütüldüğü bu karmaşık süreçte, farklı diller ve kültürler arasında köprü kuran diplomatik çeviri, iletişimin sağlıklı ve etkili bir biçimde gerçekleşmesinde hayati bir önem taşımaktadır. Çünkü diplomaside kullanılan dil yalnızca kelimelerin değil, aynı zamanda amaçların, stratejilerin ve kimi zaman da krizlerin taşıyıcısıdır; bu da çevirmenin sorumluluğunu artırmaktadır. Özellikle Arapça-Türkçe dil çiftinde gerçekleştirilen diplomatik çeviriler, yapısal farklılıklar, kültürel referanslar ve terminoloji uyumsuzlukları gibi sebeplerle çeviri sürecini daha da karmaşık bir hâle getirmektedir. Arapçanın yoğun bir şekilde mecazlara, kalıplaşmış ifadelere ve dolaylı anlatımlara dayalı yapısı, Türkçeye çevrilirken hem anlam hem de diplomatik ton açısından ciddi dikkat gerektirmektedir.

Alan çerçevesine bakıldığında, diplomasi bağlamında çeviri konusunun oldukça sınırlı sayıda çalışmayla ele alındığı; özellikle Arapça-Türkçe dil çiftinde yürütülen araştırmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Bu yönüyle çalışma hem söz konusu dil çiftinde hem de diplomatik çeviri odağında yapılmış özgün bir çalışma olup bu alana katkı sunmayı amaçlamakta; bu alandaki boşluğu doldurmaya yönelik bir girişim olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle çalışma diplomatik bağlamda çeviriye dair mevcut boşluğu doldurarak hem kuramsal hem de uygulamalı bilgi üretimine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu hedef-

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, suphiyeaslanoglu2001@gmail.com, ORCID iD: 0009-0002-8460-3118

DOI: 10.37609/akya.3832.c1015

özel bir çeviri alanıdır. Arapça-Türkçe dil çiftinde bu süreç, farklı hitap biçimleri, söylem yapıları, dinî ve kültürel göndermeler gibi birçok yönden çevirmenler için önemli zorluklar barındırmaktadır. Özellikle Arapçadaki yücelten, duygusal ve bazen dinî ifadelerin, Türkçedeki protokol temelli söylemle nasıl dengeli bir biçimde çevrileceği ciddi bir eşdeğerlik sorunu yaratmaktadır.

Bu çalışmada, diplomatik çeviri sürecinde karşılaşılan başlıca sorunlar örnek metinler üzerinden analiz edilmiştir. Hitap uyarlamaları, terminoloji tutarlılığı, tarafsızlık ilkesi ve söylem farkları gibi konular detaylandırılmış; her bir başlığa yönelik somut çözüm önerileri geliştirilmiştir. Kültürel farkındalık temelli eğitimlerin yaygınlaştırılması, güvenilir terminoloji kaynaklarının oluşturulması, teknolojik araçların dikkatli kullanımı ve çevirmenlerin etik ilkeler konusunda desteklenmesi bu önerilerin başında gelmektedir. Sonuç olarak, diplomatik çeviri yalnızca doğru anlam aktarımını değil, aynı zamanda temsil edilen kurum ya da devletin duruşunu da yansıttığı için son derece stratejik bir çeviri alanıdır. Bu nedenle, diplomatik metin çevirilerinin kalite ve güvenilirliğini artırmak için hem çevirmen eğitimi hem de kurumsal altyapılar güçlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Acar, D. Ş. (2006). Küreselleşen dünyada diplomasi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9(1-2), 417-440.
- Doğan, A. (2017). *Sözlü ve yazılı çeviri odaklı söylem*, Ankara, Hiperlink Siyasal Kitabevi.
- Doğan, A. (2018). Sözlü çeviride diplomatik söylem parametreleri. E. Diriker içinde, *Türkiyede sözlü çeviri* (s. 85-112). İstanbul: Scala Yayınları.
- Elçi, İ. H. (2019). Osmanlı diplomasisi ve gelişim süreci. *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 9, 24-32.
- Oylumlu, İ. S. (2023). *Kriz döneminde demokratikleşmenin kamu diplomasi stratejilerine etkisi*, İstanbul, Hiperlink.
- Özanlayan, E. S. (2023). *Abbasi Devletinde Diplomasi (Samerra Dönemi)*. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- DİA, (1994). Diplomati, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 9, 360-363.
- Ünsal, G. (2019). Diplomasi dili ve çevirisi, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 22-39.
- Yıldız, H. D. (1988). Abbasiler, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 1, 31-48.
- Baigorri-Jalón, J. (2004). *Interpreters at the united nations: A history*, Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca.
- Delisle, J., & Woodsworth, J. (1995). *Translators through History*, Amsterdam, John Benjamins.
- Katan, D. (2009). Translation as Intercultural Mediation. In *The Translator*, 15(1), 63-94.
- Paker, S. (2002). *Çeviri ve kültür*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tymoczko, M. (2007). *Enlarging translation, empowering translators*. Routledge.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Osmanlı Devleti'nin merkez ve bahriye teşkilatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Yetkin Karakoç, N. (2022). *Çeviri ve diplomasi*, İstanbul, Çeviribilim Yayınları, 2.Baskı.
- Yılmaz, S. (2019). Arapça-Türkçe yazın çevirilerinin estetik boyutu, *Eskiyeni*, 39, 283-300.
- Yılmaz, S. & Ceylan, S. (2022). Türkiye'de yükseköğrenim gören Arap öğrencilerin dil sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 402- 412.